
**HISTERIJE
ORGANIZMA
(KRITIKA NEMOĆI
SUĐENJA: NEKA
RAZMIŠLJANJA NA-
KON RAZGOVORA O
CINIČNOM DRUŠTVU
KOJI JE VOĐEN NA
FRUŠKOJ GORI)**

VIKTOR IVANČIĆ

I. LICE

Na suđenju zapovjedniku koncentracionog logora u Jasenovcu Dinku Šakiću, čija se završna faza odvijala u jesen 1999. godine, svjedoci optužbe, preživjeli jasenovački logoraši, ulazili su u zgradu Županijskoga suda u Zagrebu kroz sporedna vrata. Činili su to zato da izbjegnu uvrede i prijetnje pred glavnim ulazom, da zaobiđu verbalno i, ponekad, fizičko nasilje kakvima su ih znali dočekivati “zainteresirani promatrači”. U pravilu nisu pristajali davati izjave novinarima, skrivali su lica pred objektivima fotoreportera, panično su nakon pravosudne seanse žurili natrag u kolotečinu anonimnosti, kroz stražnja vrata, pognuti, razočarani, nastojeći se što prije ukloniti iz neprijateljskog okruženja. Mnogi od onih čije je živote trajno obilježila strava logora u Jasenovcu zbog straha su odbijali svjedočiti pred sudom.

Odgovarajući na pitanje novinara zbog čega svjedocima u procesu protiv Dinka Šakića, dok u sudskoj dvorani daju svoj iskaz, nije dopušteno snimati lica, glasnogovornik zagrebačkog Županijskog suda Damir Kos objasnio je kako “sud poštuje želju svjedoka da ih se ne snima”, a uostalom – dodao je – “njihova lica nisu osobito važna za javnost”.

Ta lakonska ocjena sudskog dužnosnika – da lica žrtava koncentracionog logora, lica onih koji su samo zahvaljujući sreći preživjeli organizirani sustav ustaške državne torture, “nisu osobito važna za javnost” – bolje je od bilo čega drugog ilustrirala ambijent i intencije ciničnoga društva.

Svima se činilo savršeno normalnim da u odnosu na “klasične” prizore u kojima aparat pravne države uspješno apsolvira problem kriminala – prizore kao što je, primjerice, onaj kada počinitelj kaznenoga djela u pratnji naoružanih čuvara reda napušta po-

licijski kombi i nesigurno korača prema ulazu u zgradu pravosudne institucije pokrivajući lice rukama ili jakim prebačenom preko glave – u ovome slučaju dođe do radikalnog preokreta i da akteri zamijene uobičajene uloge: lica su sada skrivale žrtve kaznenoga djela, i to uz milosrdnu pomoć visoke sudske instance, a optuženi ratni zločinac rado je pozirao snimateljima, najčešće s usnama razvučenim u oholi i slavodobitni osmijeh.

184 Sam proces Dinku Šakiću u svakom je svom segmentu imao odlike brižno režiranog nesporazuma. Rukovoditelj koncentracionog logora osuđen je na najvišu zatvorsku kaznu – na dvadeset godina robije – ali je istodobno svečano umarširao u hram nacionalnih mučenika, sada s austom uzornog domoljuba koji se, odricanjem od slobode, još jednom žrtvovao “za našu stvar”. Hrvatska mu je naprosto “morala suditi”, da bi udovoljila očekivanjima mrzovoljnih zapadnih demokracija, no istovremeno je odaslan jasna poruka kako njegovi zločini ne zavrjeđuju stvarnu društvenu osudu i kako igrokaz koji se odvija u sudnici nema nikakve veze s javnim – naime: nacionalnim – poimanjem pravde. Odbijajući protiv Šakića podignuti optužnicu za genocid, zbog čega je nadzorniku i organizatoru masovnoga stratišta suđeno kao običnome ubojici ili drumskom razbojniku, državni tužilac pomno je pazio da NDH učini intaktnom i da njen zločinački karakter sačuva od diskreditacije, a time i aktualnu hrvatsku državu koja se umnogome hranila tekovinama svoje fašističke prethodnice. Sam čin izricanja presude bio je popraćen ustaškim pokličima i podizanjem desnica u zrak crnokošuljaša okupljenih u sudskoj dvorani, te fizičkim napadom na jednog aktivistu za zaštitu ljudskih prava što se osmijelio tamo pojaviti.

Uoči završnih riječi obrane i optužbe, u rujnu 1999., najtiražniji hrvatski dnevni list objavio je otvoreno pismo što ga je Dinko Šakić uputio Vladimiru Primorcu, nekadašnjem sucu Vrhovnoga suda i tadašnjem kolumnistu tjednika *Feral Tribune*. Šakić je Primorca u pismu nazvao “ljudskim ološem” koji “piše u splitskom smradu *Feralu*” i kojem je “rezervirano mjesto u paklu”, dok je za sebe ustvrdio kako je “ponosan na svoje seljačko porijeklo i na svoje ustaštvo”, jer se “borio za ostvarenje hrvatske države i branio biološki opstanak hrvatskoga naroda”, kojeg su “podpuno uništiti” htjeli “Veliko-srbi i jugoslaveni” kojima Primorac “i danas služi”.

Objavljivanje otvorenog pisma sličnoga autora i sadržaja, i to u tzv. *mainstream* novinama, bilo bi nemoguće u bilo kojoj zemlji koja ima makar ovlašni dodir s vrijednostima civiliziranog dijela svijeta, a ako bi se takvo što i zbilo u nekome opskurnom medijskom rukavcu, provokacija bi izazvala skandal i lavine javnih reakcija. U Hrvatskoj, međutim, nakon što je tiražni dnevnik donio Šakićevu nacističku epistolu u integralnom obliku i bez popratnoga komentara, reagirao je

jedino prozvani *Feral*: ostatak javne scene ispratio je događaj prigodnom šutnjom, nezainteresirano, kao da je riječ o još jednoj partiji ideologiziranog trača u sklopu dnevno-političke rutine. Godinu i pol dana ranije, jedina javna tribina upriličena u Zagrebu povodom “slučaja Šakić” naprasno je prekinuta nakon što je Vladimir Primorac iznio mišljenje kako je zapovjednika koncentracionog logora trebalo optužiti za genocid: skupina od nekoliko desetaka neonacista izvrijeđala ga je i pokušala linčovati, pa je Primorac napustio dvoranu u pratnji policije.

Stanje duha koje je pratilo suđenje Dinku Šakiću jedan je analitičar nazvao *jasenostalgijom*. No, sistemsku narav popratne tišine – onaj potmulu mehanizam kojim cinično društvo apsorbira naizgled kontradiktorne učinke djelovanja pravne države, nacionalne ideologije i kolektivne osjećajnosti – nitko nije dočarao jasnije od sudskog činovnika i njegove hladne konstatacije da lica žrtava koncentracionog logora “nisu osobito važna za javnost”.

Petnaest i nešto godina kasnije ovaj je oblik socijalne gimnastike evoluirao tako da se mogao smjestiti u kadar na ilustraciji br. I:

185

Naslovna stranica *Slobodne Dalmacije* od 30. siječnja 2015. godine, sa slikom na kojoj službena osoba usred noći, s vunenom “fantomkom” preko lica, uz pomoć dlijeta uklanja natpis “Za dom spremni” na ustaškome spomeniku u Splitu, zapravo donosi fotografiju hrvatske pravne države. Pomno sakriveno lice, lice koje “nije osobito važno za javnost”, sada ne pripada žrtvi zločina, već provoditelju zakona, pravnoj državi samoj.

Događanja oko spomenika poginulim pripadnicima IX. bojne HOS-a, nazvane “Rafael vitez Boban” po čuvenome ustaškom zločincu iz pretprošloga rata, zapovjedniku zloglasne Crne legije, imala su sve odlike sirove groteske. Spomenik je svečano otvoren 9. svibnja 2014., na Dan pobjede protiv fašizma(!), a ceremoniji je prisustvovao i splitski gradonačelnik Ivo Baldasar, inače član Socijaldemokratske partije. Baldasar, nominalni ljevičar, tom je prilikom uredno prošetao kroz špalir postrojenih ratnih veterana u crnim uniformama i s fašističkim obilježjima na nadlakticama, potom je razdragano zapljeskao na ustaški pozdrav “Za dom spremni”, da bi mu se naposljetku u prigodnome govoru omakao čaroban verbalni delikt, *lapsus in fabula*: okupljenima je čestitao “Dan pobjede nad antifašizmom”.

186 Prethodno je – radi osiguravanja onoga što je ranije spomenuti analitičar nazvao “antifašističkim ugođajem za konzumaciju fašizma”, a i zbog formalne obaveze poštivanja zakona (kojim je javno izlaganje nacističkoga znamenja u Hrvatskoj zabranjeno) – bio postignut dogovor da se na spomeniku ne ističu ni naziv jedinice ni njezino službeno (ustaško) obilježje. Par mjeseci kasnije, međutim, “nepoznati počinitelji” uklesali su u grb na mramornome valjku parolu “Za dom spremni”. Odgovornost za taj čin, kojim je splitska spomenička nakaza, dobivši nedvosmislenu etiketu, učinjena istinski kompletnom, teatralno je preuzeo gradski vijećnik Luka Podrug. Da stvar bude u duhu dotadašnjeg – cinički modeliranog – simboličkog kaosa, Podrugovo pismo u kojemu veliča ustaštvo objavljeno je u novinama 27. siječnja, na Dan sjećanja na holokaust. Koji dan potom uslijedila je policijska intervencija što je na svojoj naslovnici ilustrira *Slobodna Dalmacija*.

Fotografija pravne države daje nam do znanja kako su čuvar zakona i počinitelj kaznenoga djela bez nespornosti izmijenili poze: i jedan i drugi “rade svoj posao”, ali prvi to čini faktički ilegalno, pod okriljem mraka, s maskom preko lica kojom osigurava anonimnost i štiti osobnu sigurnost, dok se drugi u istim novinama otvoreno hvali svojim pothvatom iz oblasti fašističkog klesarstva. Sistem, dakle, funkcionira. Cinično društvo je u punom zamahu.

2. TIJELO

U veljači 2015., nakon odluke Ustavnoga suda RH kojom je poništena pravomoćna presuda zbog zločina nad civilima srpske nacionalnosti u Osijeku 1991., Branimir

Glavaš se trijumfalno pojavio na osječkome glavnom trgu, dočekan zastavama, bakljama, nastupima poznatih pjevača i ovacijama nekoliko tisuća uspaljenih obožavatelja. Sa svečane bine Glavaš je, uz nekoliko uzgrednih uvreda aktualnoj političkoj vlasti, poručio kako “nema te vojske na svijetu koja sudi vlastitim generalima”, a na kraju svoga govora odlučio ispitati patološke granice skupnoga morala, kazavši kako je, zahvaljujući javnoj podršci, “napunio akumulatore”, te je sada “spreman na daljnje izazove”. Bila je to neskrivena aluzija na mučka ubojstva civila što su 1991. počinjena u garaži pod prozorom njegove kancelarije u zgradi Sekretarijata za narodnu obranu: neki od njih su, naime, bili usmrćeni tako što im je kiselina iz akumulatora nalijevana u ždrijela.

Predstava na trgu je, dakako, samo potencirala neumoljivi osjećaj da je postalo potpuno svejedno hoće li Branimir Glavaš u finalu sudske sapunice biti osuđen ili oslobođen, budući da je tokom godina proizveden i utvrđen takav socijalni, politički i kulturni kontekst koji sam čin suđenja obesmišljava. Manifestacija je mogla biti tek povod za radikalno suočavanje s istinom: upravo zbog toga što je nepobitno dokazano kako je Glavaš kao visoko zapovjedno lice organizirao bestijalna mučenja i likvidacije građana pogrešne nacionalnosti, njegova nevinost ni u jednom od sudskih ishoda ne dolazi pod znak pitanja. Štoviše, ta će nevinost, kao i u slučaju Dinka Šakića, djelovati još upečatljivijom ukoliko konačna presuda potvrdi navode iz optužnice, jer će biti obogaćena i aromom mučeništva za nacionalnu stvar.

Ista matrica u Hrvatskoj se ponavljala sa svima koji su silom prilika suđeni zbog ratnih zločina, da bi onda – bez obzira na karakter presude – u javnoj percepciji stjecali herojske atribute. Mirko Norac, koji je zbog masovnih ubojstava civila u Gospiću i Medačkome džepu osuđen na dvanaest godina zatvora, nakon presude javno je slavljen kao i dok je bio u bijegu, uz dnevne novine dijeljeni su kalendari i poster i njegovim portretom, naročito srdačne izraze javne ljubavi isporučivali su mu predstavnici visokoga klera, a u nedavnoj izbornoj kampanji nova ga je predsjednica države navodila kao poželjnoga savjetnika za vojna pitanja. Dario Kordić je poslije odležane robije zbog stravičnog zločina u Ahmićima dočekan u zagrebačkoj zračnoj luci mitingom dobrodošlice, zatim i s nekoliko crkvenih misa priređenih u njegovu čast, blagoslove su mu udijelili mnogi viđeni biskupi uključujući i kardinala Josipa Bozanića, a zabilježen je samo jedan incident: revoltiranog muškarca koji se u aerodromskoj čekaonici usudio Kordiću doviknuti da je ubojica, okupljena horda je počela bjesomučno mlatiti... Nema, uostalom, nikakve sumnje da bi nacionalni delirij koji je u Hrvatskoj nastao nakon što je Haški sud izrekao oslobađajuće presude generalima Anti Gotovini i Mladenu Markaču bio potpuno jednakog intenziteta i da su presude bile osuđujuće: umjesto euforične nastupila bi

žalobna hajka, masovna bi energija proključala u sličnoj točki vrenja, no nevinost “hrvatskih heroja” – bez obzira na sadržaj pravorijeka – sasvim sigurno bi ostala neupitna.

Cinično društvo rukovođeno je prostom logikom: Hrvatska ne osuđuje svoje ratne zločince protiv kojih su donesene osuđujuće presude. Nema tog kaznenopravnog postupka i institucionalne potvrde krivice koji će spriječiti energičnu nacionalnu aboliciju. Osuđujuće presude protiv hrvatskih ratnih zločinaca samo su administrativno-pravni ornamenti koji pospješuju društvenu beatifikaciju omiljenih ubojica. Kao što se tehnologija mnogih zločinačkih pothvata temeljila na tzv. dvostrukoj liniji zapovijedanja, cinično društvo njeguje dvostruku liniju propovijedanja – s jedne strane “institucije rade svoj posao”, jer ga “moraju raditi”, a s druge se strane stimulira i razvija masovna svijest o tome da je njihov posao paradna izlišnost koja nam ništa ne znači i prema kojoj se nemamo namjeru orijentirati, već će eventualno poslužiti kao dodatak nacionalnoj iritaciji, svježi povod za zbijanje plemena koje i nema drugu povijesnu misiju nego oduprijeti se pogubnome osipanju.

188 Figura je bez sumnje kolektivna i izaziva mnoge dvojbe dok se slušaju političke recitacije o “nužnosti individualiziranja krivice”. Kakav god bio javni govor o tome, pouzdana trasa kojom ratni zločinci, bez teškoća i bez izuzetka, bivaju prebačeni u tabor nacionalnih junaka, nije prokrčena masovnim uvjerenjem kako oni *nisu* počinili djela koja im mrski tužitelji pripisuju, već – naprotiv – da oni te pothvate *jesu* izveli. Poricanje je samo vanjska glazura kompaktnije vrste mraka. Banalna je istina da značajan dio hrvatskoga društva, na čelu s intelektualnom i političkom elitom, smatra kako je ono što su u ratu činili Glavaš, Norac ili Kordić – što su najstrašnijim zločinima čistili sveto domovinsko tlo od etničkih nametnika – bilo više nego poželjno.

Zbog toga opscena akumulatorska dosjetka Branimira Glavaša na narodnoj veselici u Osijeku ne spada u skarednost takve težine da bude prepoznata kao društveni problem. Zbog toga Glavaš ima smjelosti ispitivati granice i koristiti priliku da najpoželjniju verziju javnoga morala eksplicira na doličan način, u pornografskom žanru.

Njegov istup, međutim, otvara pitanje da li je retardacija – i ona moralna i ona mentalna – nužna da bi se participiralo u ciničnoj zajednici?

O tome na svoj način govori ilustracija br. 2:

189

Na prvoj stranici *Glasa Slavonije* od 12. kolovoza 1991. godine, pod dramatičnim naslovom “Uhićen četnik usred grada”, objavljena je fotografija na kojoj hrvatski vojnik u maskirnoj uniformi silom čupa iz vozila mladića u majici kratkih rukava s natpisom “Motorhead”. U popratnome tekstu kaže se kako je usred Osijeka “uhićen četnik s četničkim obilježjima”. K tome se još dodaje da je “zahvaljujući brzoi odlučnoj intervenciji Garde spriječen incident koji je pripreman u pročetnički orijentiranom dijelu ‘mirotvoraca’”.

Na prvi pogled bi se moglo reći kako je medijska intervencija namijenjena imbecilima, jer samo bi imbecil mogao bezbolno usvojiti obavijest da mladić u majici na kojoj je ispisan naziv heavy metal grupe jeste “četnik s četničkim obilježjima”. A s druge strane, nije jednostavno povjerovati ni u to kako je (čak i) u uredništvu *Glasa Slavonije* ordinirala tolika koncentracija imbecila da su računali kako isti takvi imbecili čine veći dio čitalačke publike njihova lista. Svatko zdravoga razuma, pak, na objavljenoj će fotografiji jasno vidjeti kako naoružani siledžija u hrvatskoj vojnoj uniformi čupa za vrat nenaoružanog civila, a to, imajući u vidu ambiciju ratne štampe da promiče “nacionalni interes” i naglašava razliku između dobra s “naše” i zla s “njihove” strane, predstavlja eklatantan primjer antipropagande. O čemu je onda u ovakvoj imbecilizaciji riječ?

Radi se o tome da cinično društvo upražnjava svoje rituale s one strane zdravoga razuma. Radi se o obredu *zajedničkog vrijeđanja istine*, medijski posredovanom is-tjerivanju zlih duhova iz očiglednih činjenica, nekoj vrsti kolektivnoga mentalnog tren-ninga pod radnom parolom: "Naše se gledište ne može izmijeniti onim što vidimo!" Podrazumijeva se, naime, da svaki sudionik u mirovnim demonstracijama *jeste* četnik, i to "četnik s četničkim obilježjima", ma kakvu odjeću trenutno nosio, na isti način kao što ubojstvo civila nepoželjne nacionalnosti *jeste* herojsko, a ne kazneno djelo.

Cinična zajednica funkcionira kroz svojevrсну mentalnu zavjeru, svaki njezin odgovorni pripadnik dužan je svoje manevarske sposobnosti prilagoditi ga-baritima luđačke košulje koja je skrojena u službenoj radionici. Tko to ne prihvaća, mogao bi se provesti slično kao četnički krvolok s logom "Motorheada" na prsima, pa naslovna stranica dnevnoga lista emitira dvostruki sadržaj: porciju čistoga straha i porciju obvezujućeg "gledanja na stvari". Ovo drugo nije podložno faktografskim relativiziranjima: prema nepisanom poslovniku cinične zajednice, predočene činjenice ne treba vidjeti prostim, već prostačkim okom.

190 Za onoga zlosretnog "četnika s četničkim obilježjima", uzgred budi re-čeno, kasnije se ispostavilo da je Hrvat iz Bosne. A petnaestak dana prije *heavy mental* podviga na medijskom planu, Branimir Glavaš upao je u redakciju *Glasa Slavonije* sa skupinom gardista naoružanih puškomitraljezima, smijenio dotadašnje rukovodstvo novinske kuće, imenovao se predsjednikom upravnoga odbora i tražio od tajnice da mu mineralnu vodu donosi u začepljenoj boci, strahujući da bi ga netko mogao otrovati.

Opsjednutost atentatom i ugrabljena medijska moć potaknuli su vri-jeđanje istine u sve krvavijim novinskim izdanjima, kao što se vidi na ilustraciji br. 3:

U *Slobodnom tjedniku* od 5. rujna 1991., uz naslov “Spriječen atentat na Glavaša!”, objavljena je fotografija mrtvoga muškarca, za kojeg se veli da je “četnički terorist” Đorđe Petrović, ubijen u dvorištu zgrade Sekretarijata za narodnu obranu prilikom pokušaja atentata na osječkoga šerifa. Novinar Robert Pauletić bilježi kako je Petrović “pod okriljem noći, naoružan ‘thompsonom’ i čini se, posve sam, došao u samoubilačku akciju u najbolje čuvanu vojarnu u centru grada i čak uspio zavarati prve linije straže, približivši se na posljertku na samo tridesetak metara svojemu neprijepornom cilju, Branimiru Glavašu”. Izvjestilac piše kao da se odmah po likvidaciji opasnog atentatora zatekao na poprištu događaja – odatle nadnaslov: “Bili smo jedini svjedoci drame” – i opisuje čak kako se u mraku spotaknuo i “pao preko četnika”. “Pogledao sam malo bolje i u mraku vidio obrise mrtvog tijela. Opipao sam ruku kojom sam se naslonio pri padu i osjetio nešto ljepljivo. Krv!”

Drago Hedl, novinar *Feral Tribunea*, kasnije je otkrio sljedeće činjenice vezane uz prilog u *Slobodnom tjedniku*: da ubijeni muškarac na fotografiji nije Đorđe Petrović nego Čedomir Vučković; da on nije “atentator” i “četnički terorist” koji je došao smaknuti hrvatskoga ratnog vođu, već građanin Osijeka srpske nacionalnosti kojeg su bez povoda uhapsili i doveli u garažu pod prozorom Glavaševе kancelarije; da su ga tamo zvjerski mučili i usmrtili tako da je skončao u nezamislivim mukama; da se izvjestilac *Slobodnog tjednika* uopće nije nalazio na mjestu gdje se dogodio izmišljeni atentat (što mu je novinar Robert Pauletić, današnji putopisac i suradnik mnogih listova, osobno priznao, uz objašnjenje kako su “tada tako radili”); da su vlasnik *Slobodnog tjednika* Marinko Božić i Branimir Glavaš dogovorili medijsku prezentaciju “atentata” i smaknuća “četničkog terorista”: prvi je time dobio “mrtvoga četnika na naslovnoj stranici”, za čime je silno žudio, a drugi medijsku uslugu u zataškavanju zločina. Hedl je iz Zavoda za patologiju osječke bolnice pribavio i potvrdu o dugo skrivanome obdukcijском nalazu Čedomira Vučkovića u kojoj piše: “Potvrđujemo da je Čedomir Vučković, star 58 godina, umro dana 01. rujna 1991. godine. Smrt je nastupila uslijed trovanja sumpornom kiselinom, a od drugih ozljeda utvrđene su strijelna rana trbušne stjenke i prostrijelna rana desne podlaktice. Uzrok smrti: Intoxicatio cum H₂SO₄.”

Krunoslav Fehir, akter događaja u dvorištu pod Glavaševim prozorom, kazao je u ljeto 2005. Dragi Hedlu sljedeće: “One večeri kad je ubijen čovjek koga su prozvali atentatorom na Glavaša, osiguravao sam zgradu Sekretarijata za narodnu obranu. Nije to bio nikakav terorist, nikakav atentator. Bio je civil koga su, zajedno s još jednim, tog popodneva doveli, zatvorili u jednu od garaža i mučili. Tukli su ih palicama i šakama i na kraju natjerali piti sumpornu kiselinu iz akumulatora odloženih u garaži. Sve sam to vidio jer sam na tom mjestu čuvao stražu. Onda je

iznenada jedan od dvojice civila, u samrtnom hropcu, izletio iz garaže i ja sam zapucao, jer sam imao naređenje otvoriti vatru ako netko pokuša bježati. Pogodio sam ga, zateturao je i pao. Nastala je poprilična panika; iz ureda Sekretarijata istrčali su vojnici, a onda sam vidio i Glavaša. Izbezumljeno me upitao: ‘Gdje je onaj drugi?’ Odgovorio sam da je ostao u garaži, a on je odrješito zapovjedio: ‘Odmah ga likvidirajte.’ Tada su ga vojnici utrpali u vozilo i više ga nisam vidio.”

Deset godina nakon tog iskaza, dvadeset i četiri godine nakon serije mučkih umorstava u Osijeku, Branimir Glavaš penje se na svečanu binu i poručuje okupljenoj svjetini kako je “napunio akumulatore”, te je “spreman za daljnje izazove”. Nikakve uznemirujuće napetosti u zoni javnoga morala nisu primijećene. Cinično društvo je otporno na vrijeme.

3. MASA

Za razliku od prijašnjih, koje mogu izgledati kardinalno, ilustracija br. 4 je takoreći oficijelna:

192

Svečana inauguracija predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar Kitarović održana je 15. veljače 2015. godine na Markovu trgu u Zagrebu. Jedna od glava u masi biranih uzvanika pripadala je Tomislavu Merčepu, nekadašnjem zapovjedniku jedinice pričuvnog sastava MUP-a Republike Hrvatske. Pred Županijskim sudom u Zagrebu u toku je suđenje Tomislavu Merčepu za teške ratne zločine, s optužbom da je u Pakračkoj Poljani i nekim drugim mjestima naređivao, organizirao i provodio hapšenja, okrutna mučenja i ubijanja većeg broja civila srpske nacionalnosti. Na svečanoj inauguraciji predsjednice Republike Hrvatske, kojoj su nazočili najugledniji članovi zajednice, za Tomislava Merčepa bilo je rezervirano mjesto u počasnoj loži. Za razliku od Glavaševih gardista, pripadnici eskadrona smrti Tomislava Merčepa nisu se često služili akumulatorskom kiselinom, jer im je više prijao rad s induktorskim telefonima, čije su žice bile prikačene na čavle što su ih prethodno zabijali u tijela zarobljenika. Pozivnica Tomislavu Merčepu za svečanu inauguraciju predsjednice Republike Hrvatske, s uputom da ga čeka mjesto u počasnoj loži, bila je otisnuta na matiranom reljefnom kartonu i ukrašena zlatnim predsjedničkim grbom u gornjem lijevom uglu. Jedna od žrtava ubojica kojima je komandirao Tomislav Merčep bila je dvanaestogodišnja djevojčica, čije je mrtvo tijelo nakon obavljena zločina bačeno na smetlište. Desno od Tomislava Merčepa na svečanoj inauguraciji predsjednice Republike Hrvatske sjedila je grupa saborskih zastupnika, lijevo je bila skupina akademika, a iza njega smjestila su se gospoda iz Hrvatske biskupske konferencije. Hoće li u tekućem sudskom procesu za teške ratne zločine Tomislav Merčep biti osuđen ili oslobođen – potpuno je svejedno.

Viktor Ivančić
(autorka fotografije: Neda Radulović-Viswanatha)